

Roes en extase moeten hernieuwde plaats krijgen in de samenleving

John van der Starre

Ieder mens verlangt weleens naar momenten om zich stiekem te buiten te gaan aan verboden verleidingen. Wie heeft er nooit van gedroomd om via roes en extase de verplichtingen te ontvluchten die de moderne, jachtige maatschappij ons afdwingt? Tegenwoordig moet je echter sterk in je schoenen staan voor je als "respectabele burger" publiekelijk een stickie opsteekt of een lijntje snuift. Voor je het weet wil je vrouw een scheiding, krijg je de bons van je werkgever en het oplettend oog van oom agent als constante begeleiding.

De Rotterdamse filosoof Henk Oosterling over leven in een roes, de neiging naar het slechte en de aan alcohol verdienende staat.

gebruik. 'Vanaf het tweede jaar in een mensenleven zijn we bezig met carrièreplanning', vertelt hij in zijn woning op het Noordereiland. 'We leven met een lineair bewustzijn: we zijn doelmatig gericht op onze toekomst, die door technische en maatschappelijke ontwikkelingen steeds sneller dichterbij komt. Het liefst willen we nog een stap verder gaan dan het beoogde perspectief.'

'Maar wie in een roes verkeert, leeft in het heden, vervolgt Oosterling zijn verhaal. 'Communicatie over deze nu-hier ervaring is alleen mogelijk met mensen die een gelijksoortige verbeelding hebben. Met iemand die stoned is, kunnen snelle jongens en meisjes met een jachtig bestaan niet praten. De aanwezigheid van drugsgebruikers draagt daarom op het eerste gezicht niet bij aan de economische productiviteit van het land. Die hebben in hun ogen alleen trage, individualistische ervaringen. Misschien dat daarom de samenleving hen heeft uitgestoten. Er bestaan nauwelijks woorden die hun ervaringen in een positief daglicht plaatsen en daarom belanden de meeste gebruikers in ontspoorde gedoozones, sociale lutteltes, zoals de Pauluskerk.'

schouwd.' Je kunt zeggen dat door het gebruik van drugs mensen opnieuw hun lijf gewaarworden.'

De katholieke kerk heeft deze visie in de Middeleeuwen tot in het extreme doorgetrokken. Alle lichamelijke ongemakken werden vergeten met het vooruitzicht op de Dag des Oordeels.

Oosterling: 'Drugs hebben de geest opnieuw afhankelijk gemaakt van het lichaam. De westerse samenleving is voortdurend bezig met het verdrijven van haar rituelen en mythes. Extase moet daarbij worden geëlimineerd, want die is in dit dominante standpunt onaanvaardbaar.'

Van die negatieve visie uit het grijze verleden hebben de westerse staten volgens Oosterling een min of meer legitieme ideologie gemaakt die keurig past binnen de idealen van de Industriële Revolutie. Oosterling: 'Als iemand in het Portugese plaatsje Fatima een verschijning van Maria heeft gezien, ontstaat er prompt een bedevaartsoord. Wanneer 39 mensen in Amerika zelfmoord plegen omdat ze geloven met een ruimteschip achter de komeet Hale-Bopp mee te gaan, worden ze meteen gerekend tot een sekte en van waanzin beticht. Ze passen niet in ons toekomstgericht denken.'

zouden volgens Oosterling ageren tegen roes en extase veroorzakende verdovende middelen. Daarmee benadrukken ze hun eigen macht. 'Je kunt het een moderne versie noemen van het brengen van offers voor het realiseren van productiviteit en carrièreplanning.'

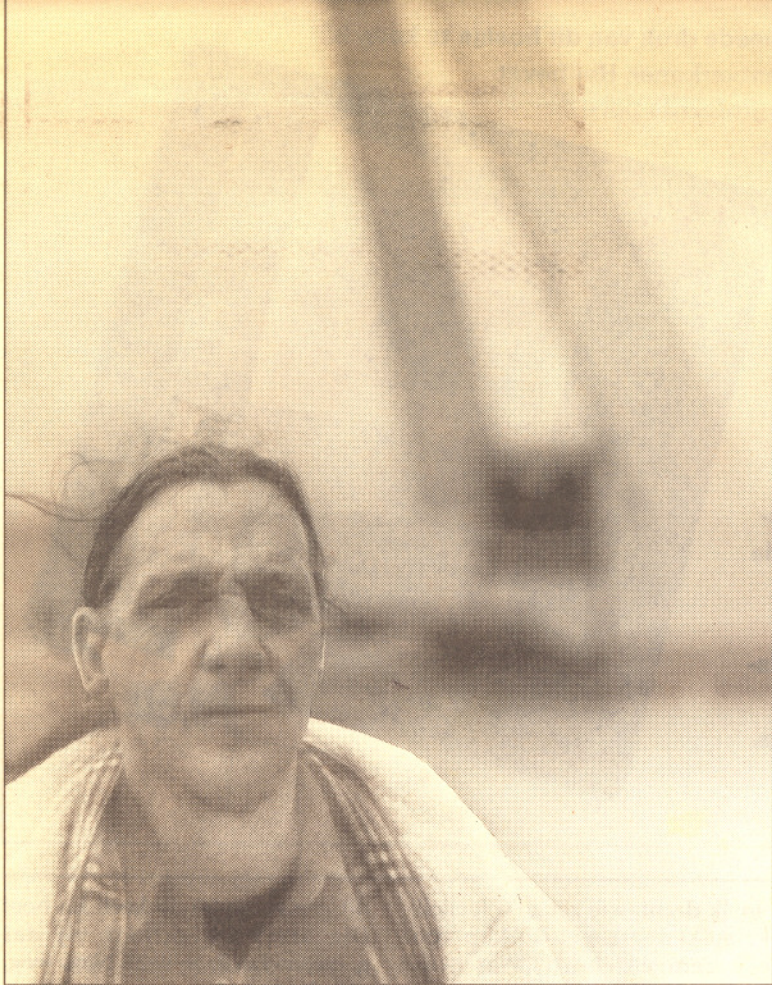
Ondanks verscheidene pogingen (denk aan de beruchte drooglegging van de jaren twintig in de Verenigde Staten) hebben westerse landen het gebruik van bijvoorbeeld alcohol nooit onder controle kunnen krijgen. Het gebruik werd geaccepteerd en fiscaal belast. Toch benevelt ook deze stof het menselijk verstand en veroorzaakt alcohol volgens statistieken meer overlast en ongelukken dan heroïne of cocaïne.

De oorzaak daarvoor ligt in het feit dat bijna iedereen naar de slijterij kan om een fles jenever te kopen. Oosterling: 'Overheden hebben de exploitatie van alcohol gelegaliseerd. Door accijns te heffen vullen regeringen niet alleen de schatkist, maar controleren ze bovendien hoeveel spiritualiën er worden verkocht. Daardoor hebben ze het binnen het systeem geïntegreerd.'

Sociale functie

De disciplinerende en technologische ontwikkeling van extase zet zich volgens

Filosoof Oosterling: 'Voor de overheid betekenen drugs een verstoring van de openbare orde'

Foto: Cherry Pieters

'We moeten de positieve waarde van extase en roes inzien in plaats van naar de negatieve uitwassen van het drugsgebruik te kijken. We moeten accepteren dat het gebruiken van bijvoorbeeld marihuana een ervaring voor mensen kan betekenen. Zolang de buurman het roken van een joint, het eten van paddestoelen of het slikken van XTC immoreel vindt, blijven zulke ervaringen een probleem voor onze samenleving.' Dat was de kern van het betoog van de Rotterdamse filosoof dr. Henk Oosterling (45), gehouden tijdens de Nacht van de Chaos, vorige maand, in de Pauluskerk.

Vorig jaar promoveerde

Oosterling aan de Faculteit der Wijsbegeerte van de Erasmus Universiteit met het boek "Door schijn bewogen". Hierin erkent hij de relatie tussen filosofie, kunst en politiek vanuit de hedendaagse postmoderne samenleving.

Carrièreplanning

Op uitnodiging van ds. Hans Visser gaf Oosterling zijn visie op de situatie waarin drugsverslaafden verkeren en de manier waarop de buitenwereld via media en vooroordelen hiernaar kijken. Voor De Rotterdamse Straatkrant wil hij nog eens uitleggen wat volgens hem de oorzaken zijn van de negatieve weerklank van drugs-

gebruikers in gedoogzones, sociale luwtes, zoals de Pauluskerk.'

Dat... geldt... volgens... de Rotterdamse filosoof overigens niet voor iedereen. Zanger en schilder Herman Brood staat bekend als een fervent drugsgebruiker. Zijn creatieve talenten behoeden hem voor een sociaal isolement en verstoting naar de rand van de samenleving. Ook Oosterling weet uit ervaring wat het gebruik van drugs voor het menselijk lichaam betekent. 'Het werkt voor mij heel verhelderend. Ik kan beter nadenken. Dat komt misschien omdat ik in de loop der jaren heb geleerd welke effecten de verschillende stoffen op mijn lichaam hebben.'

De verstrekking van drugs blijft in Nederland echter beperkt tot coffeeshops en gedoogzones. Oosterling: 'Alleen als mensen zelf ervaringen met verdovende middelen opdoen, zelf de positieve eigenschappen ontdekken, hun angst verliezen en het spul in hun leven passen, kan drugsgebruik uit de negatieve sfeer worden getrokken. We moeten kijken naar het genotmiddel dat bijvoorbeeld wiet eigenlijk is. De overheid lijkt slechts te kijken naar negatieve neveneffecten. Verslaving betekent echter pas in de laatste plaats een verstoring van de openbare orde.'

Gareel

De negatieve klank verbonden met drugsgebruik is volgens Oosterling een rechtstreeks gevolg van een lange cultureel-religieuze geschiedenis uitmondend in de Franse Revolutie aan het eind van de achttiende eeuw. Oosterling: 'Die uitbanning van roes en extase kent een geschiedenis die terugvoert tot het ontstaan van het christendom. De klassieke filosoof Plato meende dat het lichaam de kerker van de ziel was. De onstoffelijke waarheid kon alleen met de geest, het bewustzijn worden aan-

worden te meteen gerekend tot een sekte en van waanzin beticht. Ze passen niet in ons toekomstgericht denken.'

Voetbalveldslag

'Drugs', vindt Oosterling, 'vormen een symbool voor het kwaadaardige in onze maatschappij, omdat het lichaam en de hartstocht een centrale rol gaan spelen.' Hij meent dat mensen desondanks gefascineerd zijn door een verlangen om dingen te doen die taboe zijn of bij de wet verboden. 'Die neiging naar het slechte heeft iets gemeenschappelijkstichtend.'

De filosoof haalt een voorbeeld uit het recente verleden. 'Bij zo'n voetbalveldslag in Beverwijk tussen Ajax- en Feyenoordsupporters doen dertigers, huisvaders en belastingbetalers mee. De meesten verkeerden in een bepaalde vorm van extase, geholpen door drank en drugs. Ze leefden volledig voor het moment. Dat is voor moderne overheden een onacceptabele toestand. Voor de meeste deelnemers aan het gevecht was de ontstane roes echter een positieve ervaring.'

Rationele levenswijze

Al millennia gebruiken mensen stimuleringsmiddelen als drugs. Tijdens oorlogen kregen jonge soldaten synthetische drugs toegediend, waardoor ze beter en roekelozer zouden vechten. Oosterling: 'Verdovende middelen zijn altijd al een mogelijkheid geweest om de dagelijkse, rationele routine te doorbreken. Daarom vormen ze volgens westerse staten een bedreiging voor de openbare orde. Leven in roes en extase is niet nuttig voor een maatschappij waarin alles draait om geld en carrièreplanning. Een samenleving die redelijk gemakkelijk gecontroleerd kan worden, omdat de meeste bewoners in de pas lopen.'

Zowel de politici uit het verleden als die van vandaag zijn zelden consequent. Westerse landen

Sociale functie

De disciplinerende en technologiserende van extase zet zich volgens Oosterling voort met de hulpverlening aan drugsverslaafden. Hij komt met twee voorbeelden. 'Zo'n methadonbus waar junkies komen, fungeert als middel om het gedrag van verslaafden te reguleren. Van methadon krijg je geen extase en de verslaving wordt afgebouwd. Het zijn normale mensen geworden, juist doordat de roes afwezig blijft. Iets soortgelijks geldt voor De Rotterdamse Straatkrant. Die mensen hebben een sociale functie gekregen om ze makkelijker te kunnen controleren. Ze hebben nota bene zelfs een kaartje met naam en foto op hun borst.'

Volgens de Rotterdamse filosoof is er voor de Nederlandse staat ook een financiële reden om drugs te legaliseren. Het blijkt een logische gevolgtrekking van de gevoerde alcoholpolitiek. 'Er gaan miljarden om in die business. Het meeste daarvan verdwijnt in de illegaliteit, het criminele circuit. Sporadisch valt een beetje van al dat geld in handen van de politie. De fiscus zou dat bedrag graag op een legale wijze in handen krijgen.'

Tot de tijd dat drugs een gelijke status zouden krijgen als alcohol blijven drugsgebruikers bivakkeren aan de rand van de samenleving. Oosterling: 'Samenleving en overheid zien deze mensen nog steeds als psychotische, zieke mensen. Een kwaad waar de maatschappij zich tegen moet verzetten.'

De kern van de zaak wordt volgens de filosoof door geen enkel wetenschappelijk onderzoek geraakt. 'Roes en extase kunnen een positieve uitwerking hebben op de creativiteit. Alleen door de jachtige psychose die carrièreplanning en productiviteit predikt, krijgen drugsgebruikers het stempel opgelegd van marginalen door zieke wetsovertreders.'